

Σχόλιο Εποχής

Λογική και Ευαισθησία:
Τα Σκίτσα του Μωάμεθ
του Διαμαντή Κρυωνίδη

Λογική και ευαισθησία θα μπορούσε να είναι ο τίτλος των γεγονότων. Η δημοσίευση σκίτσων του Μωάμεθ από την εφημερίδα «Jyllands Posten» έλαβε γρήγορα μεγάλες διαστάσεις και η ένταση του φαινομένου ξύπνησε -για μια ακόμη φορά- την ανησυχία στους Ευρωπαίους.

Όμως ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Το χρονικό είναι λίγο πολύ γνωστό: η παραπάνω εφημερίδα, συμμαριζόμενη την αδυναμία τοπικού συγγραφέα να βρει καλλιτέχνες για να εικονογραφήσουν το βιβλίο του με θέμα τη ζωή του Μωάμεθ, δημοσίευσε σειρά σκίτσων με τον Προφήτη. Έτσι θέλησε να υποστηρίξει την άποψη πως οι ίδιες οι δυτικές κοινωνίες θυσιάζουν την ελευθερία της έκφρασης εξαιτίας ενός κλίματος τρομοκρατίας και πως σ' αυτό έπρεπε κάποιος να αντιδράσει.

Αναδημοσιεύσεις, διαδηλώσεις, βίαιες αντιδράσεις, θάνατοι, διπλωματικές επιπλοκές, μποϊκοτάζ προϊόντων, παρεμβάσεις πολιτικών προσώπων, απολύσεις δημοσιογράφων ήταν κάποια από τα επεισόδια που ακολούθησαν.

Οι εντάσεις που προκαλούνται από προσβολές της θρησκευτικής πίστης εμφανίζουν κάποια περιοδικότητα (βλ Σαλμάν Ρουσντί,

Ο Προφήτης Μωάμεθ σε χειρόγραφο του 9ου αιώνα

Ιδιαίτερο
ενδιαφέρον θα
παρουσίαζε η
αντίδραση της
ανεκτικής και
δημοκρατικής
Δύσης αν
δημοσιεύονταν
σκίτσα που θα
πρόσβαλαν
την μνήμη των
θυμάτων του
Ολοκαυτώματος
ή της 11ης
Σεπτεμβρίου.

«Σατανικοί Στίχοι»). Η συχνότητα εμφάνισης των εντάσεων μας πείθει πως το πρόβλημα είναι βαθύτερο. Κάποιοι άλλοι βέβαια υποστηρίζουν πως οι εντάσεις είναι αναπόφευκτες λόγω της σύγκρουσης των πολιτισμών (βλ. Huntington).

Σε εποχές παραλογισμού το μόνο ασφαλές κριτήριο παραμένει η λογική. Η ελευθερία της έκφρασης δεν πρέπει να θίγει μόνο και μόνο για λόγους δημοσιότητας ή εσωτερικής κατανάλωσης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε η αντίδραση της ανεκτικής και δημοκρατικής Δύσης αν δημοσιεύονταν σκίτσα που θα πρόσβαλαν την μνήμη των θυμάτων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ή της 11ης Σεπτεμβρίου.

Παράλληλα, οι θιασώτες των εξεγέρσεων κατά των προσβλητικών μέσων πρέπει να αντιληφθούν ότι έτσι εξυπηρετούν τα συμφέροντα των δημιουργών τους που διαφορετικά θα κατέληγαν στον Καιάδα της αδιαφορίας. Ωστόσο φαίνεται ότι το κλίμα των αντιδράσεων ωφελεί τόσο τους εμπνευστές και τους εκδότες των σκίτσων που προσπαθούν να το εξαργυρώσουν με φθηνή δημοσιότητα και παρορμητικές πωλήσεις, όσο και τους αυτόκλητους καθοδηγητές των συνεπαρμένων πληθών που βρήκαν μια ακόμη ευκαιρία για να ενδυναμώσουν την θέση τους.

Η αντίδραση στο δικαίωμα έκφρασης επικαλύπτει τέλος και μια ακόμη σοβαρότερη και επικίνδυνη κατάσταση: την άρνηση διαλόγου, την άρνηση συνύπαρξης με το διαφορετικό, η οποία υποκρύπτει ρατσισμό με βάση ιδεολογικά χρωματισμένα αντιθετικά ζεύγη (πιστός-άπιστος, πολιτισμένος-απολίτιστος κτλ).

Τι μέλλει γενέσθαι; Ποιος ο δρόμος των συνετών; Μα φυσικά η επίδειξη ανεκτικότητας προς το διαφορετικό και η προσπάθεια κατανόησης του άλλου ή αλλιώς λογική και ευαισθησία!